

# KÖZÖS SZAKMAI ÁLLÁSFOGLALÁS A KÖNYVTÁRAK JÖVŐJÉRŐL

## A 21. SZÁZADI KÖNYVTÁR

- A könyvtárak a 21. században egy **dinamikusan változó, információs túlterheléssel és hitelességi kihívásokkal jellemezhető**, alapvetően digitális kommunikációs környezetben működnek.
- Mindezt úgy, hogy a klasszikus kultúra-, tudás- és értékmegőrző, gyűjteményeikre és szolgáltatásaikra épülő disszeminációs tevékenységük intézményesült hagyományait, funkcióit és értékeit fenntartják és fejlesztik, miközben **nehézségeik dacára is folyamatos alkalmazkodóképességet mutatnak**.
- Hálózatos együttműködésekre, szakmai standardjaikra és intézménytípusonként eltérő feladatellátási fókuszokra építve törekednek arra, hogy jelentős – és más közgyűjteményekhez hasonlóan gyakran kevésbé elismert – szakmai erőfeszítéssel **hiteles információt, tudást és az írott kulturális javakhoz való alacsony küszöbű hozzáférést biztosítsanak a társadalom minden tagja számára**, az egyetemi oktatóktól az aprófalvakban élőkig.
- A könyvtár önképe szerint **nyitott, inkluzív és értéksemleges közeg**, fizikai és virtuális tér, amely hitünk szerint a **társadalmi kohéziót, a kulturális megmaradást és az állampolgárok „képessé tételét”**, vagyis tudatos és tájékozott társadalmi részvételét támogató alpinfrastruktúrák közé tartozik.
- Magyarországon mindezt a hazai könyvtári hálózat intézményei és a napi nehézségek ellenére is **elhivatott szakemberei biztosítják**: a nemzeti gyűjtőkörű és országos hatókörű könyvtáraktól a szakkönyvtárakon és a települési könyvtárakon át az iskolai és felsőoktatási könyvtárakig, szoros szakmai és kulturális kapcsolódások mentén együttműködve a másik két meghatározó közgyűjteményi területtel, a múzeumokkal és a levéltárakkal.
- A közgyűjteményi rendszer teljesítménye és kiterjedt szolgáltatási portfóliója szakmai adatok alapján **objektíven értékelhető**, amely egyben megalapozhatja a jövőbeni fejlesztésekhez szükséges **felelős és adatalapú döntéshozatalt** is.
- E komplex intézményi és szervezeti környezet, valamint az olykor jelentősen eltérő feladatkörök ellenére az alábbiakban arra teszünk kísérletet, hogy az országos könyvtárszakmai szervezetek nevében – az érdek- és funkcionális különbözőségeket meghaladva, saját több évtizedes működésünkre is önkritikusan reflektálva, a szakmai közös nevezőt keresve – **helyzetértékelő megállapításokat és a továbblépést segítő javaslatokat fogalmazzunk meg**.

## KIEMELT BEAVATKOZÁSI PONTOK

1. **A dedikált könyvtárszakmai ágazatirányítás megerősítése**, a nemzeti könyvtár és a teljes hazai könyvtári hálózat funkciórendszerének újragondolása, valamint egy **konszenzuson és hálózati együttműködésen alapuló országos könyvtári stratégia megalkotása**, valamennyi szakmai szervezet és intézményi szereplő aktív bevonásával.

2. **Egy korszerű közgyűjteményi életpályamodell kialakítása** és az ágazati bérvizonyok kiszámítható, koncepciózus rendezése, a jelenlegi fenntartói struktúrák korlátainak meghaladására törekedve, valamint a **szakmai presztízs megerősítése**, a pálya társadalmi elismertségének növelése és a szakmai megmaradás pozitív jövőképeinek megteremtése érdekében.
3. **Infrastrukturális megújulás és célzott fejlesztési programok megvalósítása** a legkedvezőtlenebb helyzetű ellátási területeken és régiókban, az intézményi működési biztonság, a fenntartói elköteleződés finanszírozási és jogszabályi garanciáinak, valamint az **autonóm és etikus szakmai működés feltételrendszerének megerősítésével**, a fenntartói és felhasználói igények folyamatos és monitorozott becsatornázása mellett.
4. Az **élethosszig tartó tanulás, a kulturális és tudományos javakhoz, kulturális örökséghez való hozzáférés**, valamint a **kreatív tudásmegosztás** és újrahasznosítás intézményi és ágazati együttműködési kereteinek újragondolása egy egységes társadalompolitikai célrendszer és kohézív stratégia mentén, az iskolai és kistéleplési könyvtári ellátástól a megyei és területi funkciók megerősítésén át egészen a **„nyílt tudomány” keretei között megvalósítható 21. századi kutatás- és tudománytámogatási modellek kialakításáig**.
5. Az országos könyvtári hálózatban rejlő **együttműködési potenciál tudatos kibontakoztatása** a közös szakmai standardok kialakítása, a platformizációs és digitális fejlesztési irányok összehangolása, valamint a könyvtárszakmai programok hatékonyabb, átláthatóbb és a jelenleginél nagyobb rendszerszintű összhangot biztosító meghatározása és finanszírozása érdekében, valamennyi közgyűjteményi terület bevonásával.
6. A könyvtárosi hivatás alapvetően **segítő szakma**, humán szolgáltatási terület, ahol emberek segítenek embereknek a tudáshoz, a kultúrához és az információhoz való hozzáférésben. Az ehhez szükséges szakmai kapacitás megléte és hosszú távú újratermelése kulcskérdés, amely indokoltá teszi a **szakmai képzés, a kompetenciafejlesztés és az utánpótlás rendszerének újragondolását**, valamennyi képzőhely, képzési szint és a közgyűjteményi intézményi „felvevőpiac” igényeinek szorosabb összehangolása mellett.
7. **Stratégiai célként szükséges kezelni**, hogy a hazai könyvtárszakma a határon túli magyar és a nemzetközi intézményrendszerhez, valamint szakmai közegehez a könyvtári feladatellátás valamennyi szintjén aktív és kezdeményező módon tudjon kapcsolódni, továbbfejlesztve a már meglévő, számos területen eredményesen működő szakmai együttműködések és kapcsolatrendszereket.
8. A teljes könyvtárszakmai ellátórendszer és szakmai közösség **szervezeti szintű, mélyreható önreflexiójára és önvizsgálatára van szükség**. Feladatunk ugyanis nem korlátozódhat kizárólag az ágazatirányítással szembeni elvárások megfogalmazására; valódi szakmai ráhatásunk és hitelességünk abban rejlik, hogy mi magunk milyen felelősséget vállalunk, milyen együttműködések építünk, és milyen közös cselekvésekkel tudunk hozzájárulni a könyvtári rendszer megújulásához.

2026. május 13.

Egyetemi Könyvtárigazgatók  
Kollégiuma  
Szeberényi Gábor sk.

Egyházi Könyvtárak Egyesülése  
Baranya Péter sk.

Informatikai és Könyvtári Szövetség  
Tózsér Istvánné Géczi Andrea sk.

Könyvtárostánárok Egyesülete  
Hagymássy Krisztina sk.

Magyar Könyvtárosok Egyesülete  
Gerencsér Judit sk.

Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége  
Gacsályi-Tölgyesi Ágnes sk.